

Serebral ysmaz çaganyň hereket etmegini we deňagramlylygyny saklamagyny kynlaşdyrýan keseller toparydyr. Bu kesel her 1,000 doglan çaganyň 2-3-sinde ýüze çykýar. Serebral ysmaz, adaty däl beýni ösüşi ýa-da ösýän beýniniň zeperlenmegi sebäpli ýüze çykýar, bu bolsa dogulmazdan öň, dogluş wagtynda ýa-da doglandan gysga wagt soň bolup biler. Bu ýagdaý spastiklik (gaty myşsalar), diskineziýa (kontrol edilip bilinmeýän hereketler) we ataksiýa (erbet deňagramlylyk we koordinasiýa) ýaly dürli alamatlar bilen häsiýetlendirilýär.

Serebral ysmazyň anyk sebäbi köplenç näbelli bolýar, ýöne birnäçe töwekgelçilik faktorlary kesgitlenendir. Wagtlaýyn dogluş we pes agramly dogluş möhüm töwekgelçilik faktorlary bolup durýar, şeýle hem göwrelilik döwründe ene keselleri we dogluş wagtynda ýüze çykýan kynçylyklar. Köp ýagdaýlarda serebral ysmaza sebäp bolýan beýni şikesi irki fetus ösüşi döwründe ýüze çykýar.

Serebral ysmazy anyklamak köplenç kliniki taryh, fiziki barlaglar we MRI ýaly neýroşekillendiriş usullarynyň utgaşmasyny talap edýär. Irki diagnoz möhümdir, sebäbi bu wagtynda önüni alyş etmäge mümkinçilik berýär, bu bolsa serebral ysmazy bolan çagalaryň netijelerini ep-esli gowulaşdyryp biler.

Serebral ysmazy dolandyrmak köpugurly çemeleşmäni talap edýär, bu bolsa pediatrlar, neýrologlar, fiziki terapewtler we beýleki hünärmenleri öz içine alýar. Bejergi çaganyň funksional ukyplaryny we durmuş hilini gowulandyrmaga gönükdirilendir. Bu, motor ukyplaryny ýokarlandyrmak üçin fiziki terapiýany, gündelik işlerde kömek etmek üçin iş terapiýasyny we aragatnaşyk kynçylyklaryny çözmek üçin sözleşiş terapiýasyny öz içine alyp biler.

Serebral ysmazy ömürboýy dowam edýän ýagdaý bolsa-da, serebral ysmazy bolan köp çagalar öndürijilikli we kanagatlanarly durmuşda ýaşap bilerler. Irki önüni alyş we dowamly goldaw çagalaryň doly güýje ýetmegine kömek etmede möhümdir. Maşgala agzalary we idegçiler zerur idegi we höweslendirmäni üpjün etmede möhüm orun tutýarlar. Dogry çeşmeler we goldaw bilen, serebral ysmazy bolan çagalar köp kynçylyklary ýeňip geçip bilerler.

Bäşim MÄMMETORAZOW

Myrat Garryýew adyndaky Türkmenistanyň Döwlet lukmançylyk uniwersitetiniň Nerw keselleri we neýrohrurgiýa kafedrasynyň assistenti